

УДК 821.161.2:378.147.016:004

*Іван Паламарчук, Андрій Усатий
(Житомир)*

ІНТЕРАКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті репрезентовано розуміння терміну інтерактивної діяльності та описано її суть. Практична частина висвітлює застосування інтерактивних технологій безпосередньо під час вивчення української літератури.

***Ключові слова:** урок, урок літератури, сучасний урок, інтерактивна діяльність, інтерактивна технологія, методика навчання, метод, прийом.*

The article presents the understanding of the term interactive activity and describes its essence. The practical part highlights the use of interactive technologies directly in the study of Ukrainian literature.

Key words: *lesson, literature lesson, modern lesson, interactive activity, interactive technology, teaching method, method, technique.*

У нашому сьогоденні досить гостро стоїть питання духовного розвитку індивіда, тобто здобувача освіти. З огляду на це, освітній процес протягом останніх десятиліть спрямований на задоволення потреб сучасного ринку кваліфікованими спеціалістами і самореалізації кожного суб'єкта здобуття освіти. Актуальним для підготовки нової генерації фахівців є процес формування знань, умінь та навичок, компетентностей та подальший розвиток цінностей громадянського суспільства. Чи не найбільші можливості для реалізації таких завдань має курс української літератури у закладі загальної середньої освіти. Адже література – це саме той предмет, котрий в змозі вирішити поставлені завдання гуманітарного виховання нової генерації. Залучення молоді до багатств нашої культури, духовне, моральне, світоглядне зростання особистості, художнє виховання, розвиток естетичного смаку – ось ті домінуючі завдання і функції, які має реалізувати курс української літератури.

За результатами досліджень науковців, що займалися вивченням цієї проблематики, приміром, Т. Бугайко, В. Неділько, Б. Степанишин, Є. Пасічник, М. Рибникова, О. Пометун однією із найбільш ефективних та цікавих технологій у процесі навчання літератури є інтерактивне навчання.

Особливістю інтерактивного навчання є підготовка молодої людини до життя і громадянської активності в громадянському суспільстві і демократичній правовій державі на заняттях з будь-якого предмету шкільної програми. Це вимагає активізації навчальних можливостей учня, замість переказування абстрактної, “готової” інформації, відірваної від їх життя і суспільного досвіду. Уроки також повинні надати учням основні пізнавальні та громадянські вміння, а також навички і зразки поведінки.

Уроки мають захоплювати учнів, пробуджувати у них інтерес та мотивацію, навчати самостійному мисленню та діям. Ефективність і сила впливу на емоції і свідомість учнів у великій мірі залежить від умінь і стилю роботи конкретного вчителя. Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури уроків, які були реалізовані при викладенні її орієнтовного варіанту в даному посібнику.

Як правило структура таких занять складається з п'яти елементів:

- мотивація;
- оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів;
- надання необхідної інформації;
- інтерактивна вправа - центральна частина заняття;
- підбиття підсумків, оцінювання результатів уроку [3].

Важливим є і те, що багато інтерактивних технологій: дебати, рольова гра, аналіз випадку, дискусія, обговорення в групі – на перший погляд, сприймаються скоріше як гра, ніж серйозне навчання. Тому вчителі, перш ніж їх використовувати, хотіли б мати підтвердження того, що інтеракція забезпечує досягнення якісних результатів навчання, щоб їх продемонструвати батькам, адміністраторам і навіть самим учням.

Технології інтерактивного навчання – поняття, складне для дефініціювання й класифікування, оскільки не існує чіткого визначення щодо того, яким має бути інтерактивне навчання та класифікації конкретних технологій такого виду навчально-виховного процесу. Інтерактивне навчання – це сучасний підхід до освіти, який передбачає активну взаємодію всіх учасників навчального процесу. Це не просто передача знань від вчителя до учня, а спільне відкриття нової інформації, обмін ідеями та досвідом.

Ключові особливості інтерактивного навчання:

- *Активна участь:* Учні не пасивні слухачі, а активні учасники процесу навчання. Вони ставлять запитання, висловлюють свої думки, беруть участь у дискусіях та виконують різноманітні завдання.

• *Взаємодія*: Навчання відбувається через взаємодію учнів між собою та з вчителем. Це може бути як індивідуальна робота, так і групова.

• *Практичність*: Знання застосовуються на практиці. Учні не просто запам'ятовують інформацію, а й вчать її використовувати у різних ситуаціях.

• *Креативність*: Інтерактивне навчання стимулює розвиток творчих здібностей учнів. Вони шукають нові ідеї, вирішують нестандартні завдання.

• *Мотивація*: Завдяки активній участі та досягненню результатів, учні відчувають більшу задоволеність від навчання і, як наслідок, мають вищу мотивацію [2].

Переваги інтерактивного навчання [1]:

– Глибоке розуміння матеріалу: Активна участь у навчальному процесі сприяє кращому засвоєнню знань.

– Розвиток навичок спілкування: Взаємодія з іншими людьми допомагає розвивати навички спілкування, роботи в команді та лідерські якості.

– Підготовка до реального життя: Інтерактивне навчання готує учнів до життя в сучасному світі, де важливі такі якості, як креативність, гнучкість та здатність до самонавчання.

– Підвищення зацікавленості до навчання: Інтерактивні методи роблять навчання більш цікавим і захоплюючим.

Наголосимо на тому, що, враховуючи відсутність в методичній літературі уніфікованої класифікації інтерактивних технологій навчання, пропонуємо умовну робочу класифікацію за моделями навчання (формами), в яких можуть бути реалізовані інтерактивні технології.

Методисти виділяють чотири групи, “в залежності від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів” [3]:

– Інтерактивні технології кооперативного навчання (наприклад, акваріум, робота в малих групах, карусель);

– Інтерактивні технології колективно-групового навчання (дерево рішень, мозковий штурм, мікрофон, ажурна пилка);

– Технології ситуативного моделювання (драматизація, громадські слухання, судові рішення);

– Технології опрацювання дискусійних питань (дебати, ток-шоу, оцінювальна дискусія) [3].

Розглянемо більш детально використання однієї із технологій під час уроку української літератури:

Континуум – одна з форм обговорення дискусійних питань, метою якої є розвиток в учнів навичок прийняття особистого рішення та удосконалення вміння аргументувати свою думку.

Розглядаючи полярні точки зору з проблеми, що дискутується, учні:

– Знайомляться з альтернативними позиціями, поглядами;

– Прогнозують, які наслідки буде мати та чи інша точка зору для окремих людей чи політичних рішень.

– Учаться на практиці відстоювати свою позицію.

– Учаться вислуховувати думки інших.

– Отримують додаткові знання з теми, що вивчається.

Яким чином застосувати на практиці (На прикладі роману Панаса Мирного “Хіба ревуть воли як ясла повні”):

1. Обрати дискусійну проблема (повинна передбачати наявність обґрунтованих, діаметрально протилежних точок зору) – приміром: *Чіпка – злочинець чи жертва обставин?*

2. Учитель має дати коротку характеристику обох точок зору, направити учнів до більш глибоких роздумів та аргументації полярних думок. Кожна сторона має бути розглянута досить детально, ґрунтовно.

3. У протилежних кінцях класу учні малюють плакати з альтернативними думками та схемами-доказами своєї думки.

4. Якщо місця в класі досить, учні можуть розкривати свою думку у вигляді ланцюга поглядів, таким чином покроково аргументуючи позицію.

5. Вчитель просить учнів пояснити, чому вони обрали саме цю сторону. Тут учні можуть пояснювати причину зі своєї точки зору, але не аргументувати.

6. Учні оцінюють точки зору опонентів, описують їх доцільність/недоцільність.

7. Вчитель та учні приходять до єдиного висновку та обговорюють наслідки різних точок зору [4].

Отже, аналізуючи сучасні методи навчання літератури, можна зробити висновок про необхідність системного підходу, оскільки він передбачає інтеграцію різних предметів й видів діяльності, поєднання індивідуальної й групової роботи, розвиток мотивації учнів, постійне вдосконалення теорії уроку літератури та орієнтацію на результати навчання.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Дегтярьова Г. А. Застосування комп'ютерних методичних систем на уроках української мови та літератури. *Дивослово*. 2010. № 4. С.2-4.

2. Оліфіренко В. Інтернет на уроках української літератури : посіб.-довід. для вчителів та учнів 9-11 кл. Київ : Грамота, 2007. 208 с.

3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун. Київ : Вид-во А.С.К., 2004. 192 с.

4. Яценко Т. О. Інформаційно-комунікаційне забезпечення процесу вивчення української літератури в школі. *Наукові записки : зб. наук. пр. / М-во освіти та науки України, Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя*. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2016. №3. С. 235-240. (Серія «Психолого-педагогічні науки»).